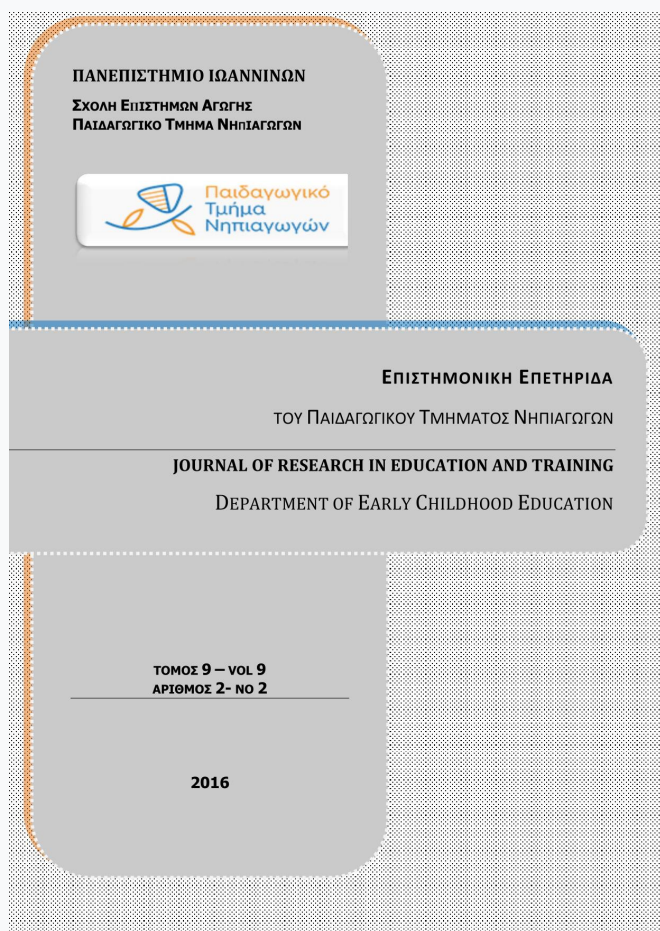

Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Τόμ. 9, Αρ. 2 (2016)

Παρουσίαση βιβλίου

Ζωή Νικηφορίδου

doi: [10.12681/jret.10783](https://doi.org/10.12681/jret.10783)

Copyright © 2016, Ζωή Νικηφορίδου

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Νικηφορίδου Ζ. (2016). Παρουσίαση βιβλίου: Παλαιολογού, Ι (Ed) (2016). The early years foundation stage: theory and practice. London: Sage ISBN: 9781446256985. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, 9(2), 1–5. <https://doi.org/10.12681/jret.10783>

Παρουσίαση Βιβλίου

Palaiologou, I (Ed) (2016). *The Early Years Foundation Stage: Theory and Practice*. London: Sage ISBN: 9781446256985

Ζωή Νικηφορίδου

Department of Early Childhood

Liverpool Hope University

Το βιβλίο «The Early Years Foundation Stage: Theory and Practice» πραγματεύεται σημαντικές έννοιες που σχετίζονται όχι μόνο με το αναλυτικό πρόγραμμα της Αγγλίας αλλά και ευρύτερα με τη σημασία της ποιότητας στην προσχολική εκπαίδευση. Πρόκειται για ένα βιβλίο που συνδυάζει τη θεωρία και την πράξη. Η προσέγγιση του βιβλίου αναγνωρίζει τη σημασία της προσχολικής εκπαίδευσης στην ανάπτυξη και ευημερία των παιδιών. Διαπραγματεύεται διαστάσεις και στοιχεία που αφορούν την εμπειρία των μικρών παιδιών στο Νηπιαγωγείο. Για παράδειγμα, έμφαση δίνεται στο παιχνίδι και την παιδοκεντρική μάθηση σε αντιδιαστολή με τη σχολειοποίηση του Νηπιαγωγείου, που πολλές φορές μπορεί να αποτελεί στόχο ή αυτοσκοπό των αναλυτικών προγραμμάτων. Με αυτήν την έννοια το Νηπιαγωγείο δεν είναι ο προπομπός του σχολείου, αλλά ένα κεφάλαιο στη ζωή του μικρού παιδιού, όπου η μάθηση πρέπει να ακολουθεί τα ενδιαφέροντα, τις ικανότητες και τις δυνατότητες του. Το αναλυτικό πρόγραμμα, με όποια κατεύθυνση, προϋποθέσεις και μαθησιακούς στόχους έχει, είναι η αφετηρία εποικοδομητικής μάθησης. Οι σχέσεις, το περιβάλλον, η συνεργασία σπιτιού-νηπιαγωγείου αποτελούν, επίσης καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση των εμπειριών μάθησης.

Το βιβλίο έχει τέσσερα μέρη. Στο πρώτο μέρος υπάρχει έμφαση στο νομοθετικό και ιστορικό πλαίσιο του αναλυτικού προγράμματος προσχολικής ηλικίας της Αγγλίας (EYFS, 2012). Συγκεκριμένα, το 1^ο Κεφάλαιο κάνει μια ιστορική ανασκόπηση στην πορεία της Προσχολικής Εκπαίδευσης στην Αγγλία. Γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένα νομοθετικά πλαίσια από το 1816 μέχρι σήμερα. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται σε επιρροές και αναφορές μέσα από τη χώρα και από το εξωτερικό. Για παράδειγμα,

έμφαση δίνεται στον Νόμο για την Εκπαίδευση του 1870, στην επίδραση του κινήματος Νηπιαγωγείου (Kindergarten) του Froebel κατά τη δεκαετία του 1890, στο Νόμο για την Εκπαίδευση του 1921, στην επίδραση των ιδεών της Μαρίας Μοντεσσόρι κατά τη δεκαετία του 1900 και της Susan Isaacs στη δεκαετία του 1930, στη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του παιδιού το 1989, στη σημαντική πρωτοβουλία πολιτικής και έρευνας (Every Child Matters) το 2003 και στον Νόμο για το Παιδί το 2004.

Το 2^ο Κεφάλαιο κάνει αναφορά στο τρέχον αναλυτικό πρόγραμμα Προσχολικής Εκπαίδευσης της Αγγλίας (EYFS, 2014). Ειδικά, περιγράφονται οι παράγοντες που οδήγησαν στην πιλοτική του εφαρμογή το 2008 και την τελική του μορφή σήμερα, οι στόχοι και σκοποί του, το περιεχόμενο και οι αρχές του, καθώς και ο ρόλος των εκπαιδευτικών και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Το αναλυτικό αυτό πρόγραμμα αντικατοπτρίζει τη σημασία της προσχολικής ηλικίας και την οπτική πως τα παιδιά, οι οικογένειές τους και οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αναγνωρίζονται ως αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνίας. Το 3^ο Κεφάλαιο αναφέρεται στα αναλυτικά προγράμματα προσχολικής ηλικίας των άλλων χωρών του Ηνωμένου Βασιλείου. Μέσα από την ανάδειξη ιστορικών και πολιτικών δυνάμεων, που καθόρισαν τα προγράμματα αυτά, παρουσιάζονται λεπτομέρειες από την κάθε χώρα. Κοινό σημείο είναι η έμφαση στο παιχνίδι και τη μάθηση, η γεφύρωση στις σχέσεις γονέων και νηπιαγωγείων, με κυρίαρχη τη σημασία παρατήρησης των παιδιών ως κομμάτι του σχεδιασμού, της αξιολόγησης και της συνεργασίας μεταξύ των παιδαγωγών.

Το 4^ο Κεφάλαιο περιγράφει μια διεθνή προσέγγιση στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, με συγκεκριμένη μνεία σε έρευνες και στρατηγικές που καθιέρωσαν τη σημασία της βαθμίδας αυτής κατά τα τελευταία 25 χρόνια. Για παράδειγμα, γίνεται περιγραφή της έρευνας High Scope Project το 2003 στην Αμερική που ανέδειξε πως οι μαθητές που πήγαν σε Νηπιαγωγείο είχαν καλύτερα ακαδημαϊκά αποτελέσματα, φιλοδοξίες και καριέρες στην ενήλικη ζωή τους, συγκριτικά με αυτούς που δεν πήγαν. Τα ίδια συμπεράσματα υποστήριξε μια ακόμη έρευνα στο Ηνωμένο Βασίλειο (EPPE; Sylva et al, 2004) που υπογράμμισε τα πλεονεκτήματα της υψηλής ποιότητας προσχολικής εκπαίδευσης για κάθε παιδί, που είτε αντιμετωπίζει δυσκολίες, είτε προέρχεται από χαμηλό κοινωνικό-οικονομικό υπόβαθρο. Αναλύονται, επίσης, έρευνες με έμφαση στη σημασία της υγείας, της φροντίδας, της διατροφής των

παιδιών, της προστασίας του παιδιού γενικότερα και ειδικότερα στην περίπτωση εργαζομένων γονέων, σε συνδυασμό με τη σπουδαιότητα της προσχολικής εκπαίδευσης. Επίσης, παρουσιάζονται τα κοινωνικο-οικονομικά επιχειρήματα που υποστηρίζουν πως η επένδυση στην προσχολική ηλικία είναι καίριας σημασίας καθώς, για κάθε 1 δολάριο που επενδύεται, υπάρχει επιστροφή στην οικονομία και κοινωνία περίπου της τάξεως των 2-3 δολαρίων. Από αυτήν την οπτική, ο όρος «ανάπτυξη του παιδιού» έχει αντικατασταθεί από τον όρο «ανάπτυξη του ανθρώπου», καθώς η προσχολική ηλικία δεν αφορά μόνο το παρόν αλλά συσχετίζεται άμεσα και με το μέλλον. Ο επαγγελματισμός αποτελεί το θέμα του 5^{ου} Κεφαλαίου. Γίνεται ανάλυση της πολυπλοκότητας της έννοιας και η συγγραφέας καταλήγει πως πρόκειται για τη σύνθεση χαρακτηριστικών, κώδικα ηθικής δεοντολογίας, ιδεολογίας, τυπικών προσόντων, κοινής γνώσης, αξιών, πρακτικής, εμπειρίας και συνεχούς αξιολόγησης και ανάπτυξης.

Το δεύτερο μέρος του βιβλίου αφορά στην παιδαγωγική πράξη. Το 6^ο Κεφάλαιο παραθέτει συσχετισμούς ανάμεσα στην παιδαγωγική θεωρία και την πράξη. Το βασικό επιχειρήμα που παρουσιάζεται είναι πως η παιδαγωγική δεν είναι συνώνυμη με τη διδασκαλία. Διαμορφώνεται με βάση τις ικανότητες των παιδιών, τις αμοιβαίες σχέσεις στον χώρο του Νηπιαγωγείου, τον αναστοχασμό, την παιγνιώδη μάθηση και την καλλιέργεια θετικών στάσεων και δεξιοτήτων της νηπιαγωγού. Το 7^ο Κεφάλαιο αναλύει το παιχνίδι, τις μορφές του, τον ρόλο, του σε σχέση με τη μάθηση, και τη θέση του στο αναλυτικό πρόγραμμα. Το 8^ο Κεφάλαιο περιγράφει τη σημασία της παρατήρησης. Σκιαγραφείται πως η παρατήρηση αποτελούσε ουσιαστικό μέρος σημαντικών παιδαγωγικών θεωριών. Για παράδειγμα, παρουσιάζονται οι απόψεις της Montessori, του Dewey και της Isaacs σε σχέση με την παρατήρηση και τη χρησιμότητα του να βλέπει και να γνωρίζει κανείς τους μαθητές του.

Το 9^ο Κεφάλαιο αναφέρεται στην αξιολόγηση των μαθητών. Η αξιολόγηση θεωρείται αναπόσπαστο κομμάτι του κύκλου διδασκαλίας και μάθησης. Μέσα από συστηματική προσέγγιση μπορεί ο/η εκπαιδευτικός να συγκεντρώσει στοιχεία για τους μαθητές του/της, να βρει ευκαιρίες συνεργασίας με τους γονείς, να δημιουργήσει μια ολιστική εικόνα για τη μάθηση, την ανάπτυξη και τα ενδιαφέροντα των μαθητών του/της, να αναγνωρίσει τα στάδια ανάπτυξης, να βοηθήσει σε περιπτώσεις παρέμβασης και τέλος, να σχεδιάσει ανάλογες δράσεις και δραστηριότητες. Το 10^ο

Κεφάλαιο περιλαμβάνει πληροφορίες για τον ατομικό φάκελο του παιδιού, ως σημείο συνεχούς διαλόγου μεταξύ παιδιού, εκπαιδευτικού και γονέων. Ο εκπαιδευτικός φάκελος κάνει τη μάθηση ορατή και προσωποποιημένη. Χρησιμοποιείται, ως πρακτική, σε πολλά αναλυτικά προγράμματα προσχολικής ηλικίας, όπως στη Νέα Ζηλανδία (Te Whariki).

Το 11^ο Κεφάλαιο αναφέρεται στην έννοια των αποτελεσματικών μεταβάσεων. Γίνεται αναφορά στη θεωρία προσκόλλησης και στις συνέπειες ή τα πιθανά εμπόδια που μπορεί να κάνουν μια μετάβαση επώδυνη ή ανώδυνη. Προτείνονται πρακτικές, μέσα από τις οποίες η μετάβαση από το σπίτι στο Νηπιαγωγείο μπορεί να είναι ομαλή. Συγκεκριμένα, αυτές είναι: η συμμετοχή των γονέων, ο ενεργητικός ρόλος των παιδιών, επισκέψεις, καθώς και η ενθάρρυνση δημιουργικών και συναρπαστικών δραστηριοτήτων. Το 12^ο Κεφάλαιο αναφέρεται στη χρήση του εξωτερικού χώρου για παιχνίδι. Υπογραμμίζεται πώς οι εξωτερικοί χώροι μάθησης μπορούν να πάρουν πολλές μορφές και πως συνδέονται άμεσα με την ενεργητική και εμπειρική μάθηση.

Το τρίτο μέρος του βιβλίου αφορά σε ζητήματα-κλειδιά στην πρακτική. Το 13^ο Κεφάλαιο αναφέρεται στη συνεργασία με τους γονείς. Παρουσιάζεται η συνεργασία αυτή ως τριαδική, με συντελεστές τον εκπαιδευτικό, τον γονέα και το παιδί, αναγνωρίζονται πιθανά εμπόδια και προτείνονται πρακτικές. Το 14^ο Κεφάλαιο αναφέρεται στην προστασία και τη διαφύλαξη των παιδιών. Περιγράφεται η ευθύνη των ενηλίκων, ώστε να εξασφαλίζουν περιβάλλοντα ασφαλή όπου τα μικρά παιδιά μπορούν να είναι υγιή και ευτυχισμένα. Ταυτόχρονα δίνεται έμφαση και στον ρόλο της καλλιέργειας αντίληψης ρίσκου και κινδύνου στα ίδια, τα παιδιά ως μια πιθανή μέθοδος προστασίας. Το 15^ο Κεφάλαιο αναλύει τη σημασία της υγείας και της ευημερίας των παιδιών. Ξεκινώντας με ορισμούς και αποσαφήνιση εννοιών, το κεφάλαιο καταλήγει πως η φτώχεια και η ανισότητα ασκούν κυρίαρχη επιρροή στην υγεία των μικρών παιδιών. Η προσχολική εκπαίδευση θα έπρεπε να λειτουργεί προληπτικά στην προαγωγή της ευημερίας των παιδιών.

Το 16^ο Κεφάλαιο αναφέρεται στην ένταξη και την αναγνώριση του δικαιώματος του κάθε παιδιού, γονέα και εκπαιδευτικού να έχει πρόσβαση και να συμμετέχει σε χώρους όπου η διαφορετικότητα είναι ευπρόσδεκτη. Δράσεις ένταξης συνεπάγονται διερεύνηση, εκτίμηση και σεβασμό της διαφορετικότητας. Το 17^ο Κεφάλαιο αναφέρεται στην έννοια της ηγεσίας, με έμφαση στις κατηγορίες ηγεσίας, και στη

συντονισμένη προσπάθεια για την καλύτερη λειτουργία του Νηπιαγωγείου, πάντα με στόχο τα παιδιά και ό,τι είναι πιο ωφέλιμο για αυτά. Το 18^ο Κεφάλαιο περιγράφει τον ρόλο των ψηφιακών τεχνολογιών. Το κυρίαρχο επιχείρημα του κεφαλαίου είναι πως οι τεχνολογίες δίνουν νέες δυνατότητες για μάθηση ως εργαλεία και η χρήση τους καθορίζει τη θέση τους στην εκπαιδευτική διαδικασία. Δεν υφίσταται το δίλημμα τεχνολογία ή παιχνίδι, καθώς μπορούν να συνυπάρξουν και τα δύο.

Το τέταρτο και τελευταίο μέρος του βιβλίου καταλήγει με ανάλυση των επτά τομέων μάθησης του αγγλικού αναλυτικού προγράμματος (EYFS, 2014). Συγκεκριμένα, το 19^ο Κεφάλαιο αφορά την «προσωπική, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη» (personal, social and emotional development), με έμφαση στην αυτοεκτίμηση, τη διαμόρφωση σχέσεων και τον ρόλο του περιβάλλοντος χώρου. Το 20^ο Κεφάλαιο αφορά στην «επικοινωνία και γλώσσα» (language and communication), το 21^ο στον «γραμματισμό» (literacy) και, ειδικά, στην ανάγνωση και τη γραφή, το 22^ο στα «μαθηματικά» (mathematics) και το 23^ο στην κατανόηση του κόσμου (understanding the world), την κατανόηση της κοινότητας, των ανθρώπων, της τεχνολογίας και του περιβάλλοντος. Το 24^ο Κεφάλαιο αναφέρεται στη φυσική ανάπτυξη (physical development), τη σημασία της κίνησης, της υγιεινής διατροφής και της άσκησης και το 25^ο κεφάλαιο στις «εκφραστικές τέχνες και σχεδιασμό» (expressive arts and design) με δράσεις σε τέχνη, κίνηση, χορό και θεατρικό παιχνίδι.